

УДК 070.1:327.39(=161.1)(477.83/86)"192/193"

АНТИУКРАЇНСЬКА СУТНІСТЬ МОСКВОФІЛЬСЬКОЇ ПРЕСИ У СХІДНІЙ ГАЛИЧИНІ (20–30-ті РОКИ ХХ СТОЛІТТЯ)

Тетяна Слотюк

*Львівський національний університет імені Івана Франка,
вул. Генерала Чупринки, 49, 79044, Львів, Україна
e-mail: burdeha@ukr.net*

У статті розглянуто особливості формування ідейних засад преси традиційного москвофільства після Першої світової війни, вказано на проблематику цієї преси у контексті трансформації москвофільського руху як суспільно-політичного явища.

Ключові слова: москвофільська преса, ідея «єдиної Русі», українська державність, українська мова, антиукраїнська позиція.

Актуальність дослідження. Ідейні основи москвофільства закладалися ще у ХІХ столітті, коли лише формувався цей рух. Уже наприкінці століття москвофільство набуло явного антиукраїнського характеру. Ця тенденція ще більше міцніла від початку ХХ століття, а особливо у 20–30-х роках. У ХХІ ст. новочасні москвофіли використовують ті ж ідеологеми та гасла, часто завуальовуючи їх і надаючи їм нових форм. Ідея «єдинства Русі», заперечення української державності, історії, мови, бачення політичного майбутнього у союзі з Росією – це ті ідеї, які пропагували галицькі москвофіли, а сьогодні активно нав'язує російська пропаганда. Критика москвофільства і антиукраїнська сутність його преси на будь-якому етапі українського державотворення завжди залишається важливим і актуальним завданням української науки і публіцистики.

Науково-практична цінність публікації. З одного боку, ця публікація доповнить історію українських визвольних змагань та історію українсько-російських взаємин, а з іншого – стане в пригоді під час відповідних інформаційних стратегій у боротьбі з пропагандою «русского мира», у протидії гібридній війні, яку Росія веде проти України.

Аналіз досліджень та публікацій. Вивчення москвофільської преси як явища української історії в контексті історії української журналістики довгий час залишалося поза увагою дослідників. Тому сьогодні є дослідження, присвячені лише окремим виданням москвофільського руху. Л. Сніцарчук у публікації «Москвофільська преса в Галичині міжвоєнного періоду: тематико-типологічні аспекти» дослідила особливості тематики та проблематики цієї преси. І. Михайлин у навчальному посібнику з «Історії української журналістики» відвів вивченню москвофільської преси один із розділів. У 2013 році К. Курилишин видав покажчик «Часопис «Галичанин» (Львів, 1893–1913): матеріали до бібліографістики», де подано змістове наповнення

цього часопису. Повного та ґрунтовного дослідження цієї проблеми сьогодні немає. Найповніше пресу москвофільського руху поч. ХХ ст. досліджено у наших публікаціях.

Традиційне москвофільство у ХХ столітті зазнало значних змін. Це стосується як ідейно-програмних засад, так і мовно-культурного аспекту. Міжвоєнний період був досить складним і в певному сенсі вирішальним для москвофільських організацій, коли поставало принципове питання: «бути чи не бути» взагалі. Суттєвого впливу на ідеологічному рівні москвофіли вже не мали, однак вони все ще залишалися розмінною монетою поміж офіційною Росією та Польщею і Заходом загалом. Росія все ще продовжувала щедро фінансувати Підкарпатську Русь для підтримання вогнища москвофільства, проте такого впливу, який ця група здійснювала у ХІХ столітті, у ХХ вже не мала. Однак їхня діяльність все ж відіграла значну роль у послабленні національних основ українства. З їхньою допомогою Росія прагнула дезактивувати і діяльність т.зв. «мазепинців», які здійснювали вплив не тільки на Заході України, а й на Наддніпрянщині. Російській імперії було замало Східної, Південної і Центральної України, їй хотілося ще й Західної!

«Росія вела війну в ім'я визволення «під'ярмлених» слов'янських народів Австро-Угорщини. У це число входили і «руськіє» з Галичини, Буковини і Закарпаття. Ще перед війною російська влада дала притулок деяким галицьким москвофілам, які з вибухом війни створили у Києві «Карпато-руський освободительный комитет» [1, с. 106].

Центром відродженого москвофільського руху у Львові у 1918 році стає «Русский исполнительный комитет», керівниками якого були В. Курилович, Д. Марков та члени Комітету К. Черлюнчакевич, М. Третяк і Е. Вальницький. «Русский исполнительный комитет» видавав упродовж двох років (з кінця грудня 1918 – до кінця грудня 1920 року) газету «Прикарпатская Русь». Це був тижневик, який виходив не тільки російською мовою, а й дублювався латинкою. А з 1 червня 1920 року у формі додатку виходило окреме число цієї газети. Ймовірно, йшлося про те, щоб охопити якнайширші суспільні кола, тому була потреба подавати різноматичну інформацію.

У своїх національних позиціях й політичних орієнтаціях вони виступали за об'єднання з імперською Росією і, що суттєво, ці москвофіли настільки були засліплені цією орієнтацією, що у їхніх виступах відчутною є віра в Росію і її плани щодо України. «(...) Россия будетъ при всѣхъ обстоятельствахъ отстаивать автономію всѣхъ маленькихъ народовъ, входившихъ прежде въ составъ Россійской Имперіи» [11].

Зі зменшенням політичного впливу одних москвофільських груп, унаслідок розколу виникають інші, тим самим змінюючи пресу та її ідейно-концептуальні засади. Відтак через антипольську налаштованість газету було заборонено. Натомість під зміненою назвою починає виходити газета «Русь», а з вересня 1922 року, як продовження газети «Русь», виходить щоденна газета «Жизнь» (видавала «Галицко-Русская Организация»), яка після заборони перебрала на себе політику «Прикарпатской Руси». Отже, газета «Жизнь» почала виходити у Львові 6 вересня 1922 року. Це було не нове видання, а реінкарнована газета «Русь», яку півроку перед тим заборонила польська влада. У вступній статті «От редакції» часопис засвідчив свою політичну зорієнтованість і накреслив подальший напрям діяльності. Для видавців газети принциповим було питання політичної орієнтації і ставлення до більшовицької Ро-

сії. «Особенно жагучим и требующим от нас ясного определения является вопросом нашего отношения к современной России. Это отношение подвергалось за последние годы известному процессу колебаний, удерживаясь на мертвой точке нейтрального невмешательства во внутреннюю жизнь России (...). Может ли подлежать сомнению, что одной из основных задач русского движения в Галиции является пропаганда любви к России? А следовательно, если такого сомнения нет, то, ясное дело: нашей обязанностью является идти навстречу выполнению этой задачи по отношению к современной советской России. Ибо это совпадает с линией национальных и социальных интересов нашего народа» [10].

Розв'язання національно-культурного й мовного питання у газеті постає за умови «(...) если бы постаралась (Підкарпатська Русь. – Т. С.) центр тяжести своей общественной жизни перенести на чисто социальную почву, рѣшая национально-языковые вопросы, как в т о р о с т е п е н н ы е только культурно-практическим способом, т. е. так, как это дѣлают незараженные западным национализмом восточные народы» [21]. Автор пропонує брати приклад зі східних народів, особливо, з грузинського та кавказького, де російська мова панує у всіх сферах життя, але це ніяким чином не заважає розвиватися національним мовам.

Слов'янське питання постає на сторінках газети «Жизнь» у контексті національних проблем малих народів Східної Європи. Зокрема, це бачимо у публікаціях Т. Масарика, які з'явилися на сторінках газети. Як відомо, його бачення вирішення національного питання в Україні мало дуже важливе значення у загальноєвропейському політичному житті. Якщо розглядати це питання вужче, то він не бачив його поза контекстом загальнослов'янським, де українці як нація мають свою унікальну історію і самобутність. Однак, у питанні майбутнього України Т. Масарик стояв на позиціях федерації чи автономії України у складі Росії, інший варіант – самостійність – означав для нього і Чехословаччини загалом німецьку експансію на Схід, а відтак зміцнення пангерманських позицій. Відповідно, він вважав, що «повне державне усамостійнення України спричиниться до повного розколу у лоні Слов'янщини та до послаблення великодержавної сили Росії як головної противаги пангерманської небезпеки для слов'янських народів. А самостійна Україна потрапить під вплив Німеччини, перетвориться на її колонію» [20, с. 24].

Через внутрішні суперечності й різновекторність поглядів щодо майбутньої орієнтації, «Русский исполнительный комитет» 1923 року розколовся і утворилося два табори: ліва партія москвофілів – «Народна воля» і праве крило – Русская народная организация.

Русская народная организация при розколі Російського исполнительного Комитета отримала «у спадок» «Народний Дім» у Львові, «Ставропігійський інститут» і «Галицько-Руську матицу». Хоча формальний розкол Русского исполнительного комитета відбувся 1923 року, праве крило москвофілів уже за рік до цього почало видавати газету «Рускій Голосъ». Редакція позиціонувала себе як незалежну політично-економічну газету. Її основною ознакою була «русская идея», яку вони дуже чітко відокремлювали від ідеї комунізму, з яким закликали боротися як із найбільшою інтернаціональною бідою. Засудження більшовизму в Росії за релігійні, мовні, культурні переслідування, безробіття і безкультур'я серед молоді, а головною проблемою, породженою більшовизмом, було, на думку москвофільського автора, те, що: «Единство русской народности разбито. Декретами

с а н к ц и о н и р о в а н ы с е п а р а т и з м ы (культурно-национальные) малороссовъ и бѣлороссовъ. На Украинѣ и Бѣлороссіи идетъ быстрымъ темпомъ такъ называемая деруссификація школы и учреждений, то есть вытѣсняется русская культура, прекрасный русский языкъ, въ угоду тамошнымъ самостійникамъ!» [28].

Газета виступала за об'єднання з імперською Росією, і тут у рубриці «Среди газет» друкувалися уривки книги В. Панейка *«З'єдинені держави східної Європи, Галичина й Україна супроти Польщі й Росії»*, де викладені його погляди на непроведення союзу із Росією. Гострим моментом у цій ситуації є те, що він, як колишній редактор «Діла» і як діяч з іншими переконаннями, змінив свої погляди. Про це пише «Русский Голосъ»: «Панейко доказує, що сь причинъ географическихъ и политическихъ (взагалѣ нема природной границѣ межі «Украиною» и «Московщиною») является необходимостью «восточно-европейский союзъ», в которѣмъ були бы всѣ три руски вѣтви (велико-мало-бѣлорусска) сь остальными народностями Россіи, выключаячи Польшу. Только таке злученъе, русская орієнтація, могутъ злучити всѣ малоруски земли» [5]. У цій праці В. Панейко дуже гостро виступає проти антиросійської орієнтації і засуджує діяльність т.зв. «сепаратистів» і «українців».

Газета «Русскій Голосъ» продовжила традиційні напади на українську мову [13], не визнавала існування українського народу, а тільки триєдиноснующого великоруського. Газета заперечувала саме існування окремої української народності, а тільки підкреслювала свою єдинодушність із Росією і її народом, називаючи себе «русскими». **«Чехи во что бы то ни стало стремятся вогнать клинъ различья между русскимъ народомъ и населениемъ Прикарпатія. Они хотятъ доказать и себѣ, и другимъ, что Прикарпатцы – это какое-то совершенно особое славянское племя...»** (...) чехи настаиваютъ на томъ, что населеніе Прикарпатской Руси состоитъ именно изъ этихъ особъ иныхъ, ни на кого другого не похожихъ «русиновъ» [6]. «(...) идея «самостійной Украины» оставалась и остается чуждой и малопонятной населению Малороссіи» [14].

Своє значення у громадсько-політичному житті Галичини РНО вбачала у боротьбі з українством і усім, що з ним пов'язане: «Мы не можемо забувати на се, що мы не якась тамъ **«старорусска умѣркована партія»**, але що русское общество представляе тепер численну могучу масу, въ средѣ якои зачинають доперва образоватись партіи сь рѣжными красками, що являеся **доказательствомъ жизненности нашего общества...** (...) Нема сумніву, що если у насъ счезне рутенство то счезнуть и догматы Р.И.К.» [12].

«Загально извѣстно, що приданъе слову «Украина» «украинскій» значенья національного и етнографического символа было вызвано хитрою, злобною политикою вороговъ русского народа, пожелавшихъ розьединити его на составни, ворогующи части» [9], – така позиція москвофілів була традиційною і ще раз доводила їхню антиукраїнську спрямованість, а те, що лексеми «Україна» і «український» вони брали в лапки, демонструє несприйняття ідеї державності як такої. «Всѣ инакомыслящій, то есть въ першу чергу мѣру мы русскій, вважаемя въ очахъ украинофиловъ «зрадниками украинского» народу, и «шкідниками» въ народній работѣ. Теперь пока такъ. Бо передъ войной тѣ сами панове вважали насъ зрадниками «ясной габсбургской короны», за що намъ по ихъ милости прійшлося заплатити моремъ крѣви невинныхъ жертвъ» [7]. Ці ж москвофіли абсолютно відкидали існування української історії поза російською, не приймали до уваги факту існування тисячолітньої української

культури, що відрізнялися від російської своєю унікальністю і самотністю. Якщо і згадували про український народ, то тільки в негативно-звинувачувальному тоні, наголошуючи на його «сепаратизмі», а виникнення українського суспільства – це не що інше, як: «малорусске отщепенство сотворили австро-нѣмецкі политики для легшого розбиття русского и **славянського свѣта** (підкр. наше. – Т. С.), котрый мавъ статися лишъ навозомъ, удобряющимъ и улєкшующимъ германскую експанзію на всхѣдъ» [7]. Не лише як німецьку колонію описували москвофіли частину «сепаратистської» Галичини, а й називали її «буферною державою» поміж Польщею і Росією, а в разі об'єднання їхніх політичних зусиль, це могла бути Галичина, приєднана до Польщі на умовах федерації [4]. «Банкрутство» української ідеї газета обговорювала, посилаючись на те, що Київ на той час був повністю русифікованим, і навіть ті поляки, які приїздили до Києва з надією «повправлятися» в українській мові, не мали для цього українськомовних співрозмовників [18].

Для москвофілів Східної Галичини вирішальним у політичному сенсі став березень 1924 року. Саме тоді відбулися вибори в Карпатській Русі (Ужгороді) до парламенту, на яких вони здобули тільки два представничі мандати. Це вже остаточно означало смерть політичного впливу москвофілів у суспільстві, повну недовіру до них як представників суспільних інтересів русинів. «Для пражского-же праивительства выборы являются грозным «memento», чтобы окончательно прекратило противонародную и протирусскую политику по отношению Карпатской Руси, а стало на искренно славянскую точку зрѣнія, а не надѣясь на «самостійну» Украину, под влияниемъ разныхъ бывшихъ австрийскихъ патриотовъ Галицкой «Украины», угаждать тѣмъ противославянскимъ элементамъ, измѣнникамъ родного народа и вводитъ насильственно на Карпатской Руси украинизацию» [3]. Газета закликала чеське керівництво прислухатися до голосу карпатського народу і взятися за поборництво усього українського, а відтак протистояти комунізму. На початку квітня 1924 року під час виступу в чеському парламенті москвофіл А. Гагатко заявляв про необхідність проведення земельної реформи, розв'язання культурного питання, яке, на його переконання, мало відбутися згідно із традиціями, закладеними в народному житті. Він також просив, аби у школі не було політичної агітації. **«Карпаторускій народъ считаєть себя неразрывной частью единого русского народа, сохраняет свое нарѣчье и защищаєть свою мѣстную культуру, останется навсегда за культурнымъ единствомъ съ остальнымъ русскимъ народомъ и не можетъ отказаться от языка Пушкина, Гоголя, Тургенева и Достоевскаго»** [15]. Інший москвофіл, М. Мікласький, читаючи одну із лекцій, зауважив: «политическое единство не всегда бываетъ обязательнымъ условиемъ къ образованию одного народа» [27].

У 1926 році починає виходити відновлена газета «Голось Народа», як орган відновленого 1921 року «Рольничого Союзу», але фінансував цю газету т. зв. комісар «Народного Дому» Л. Черкавський. «Русській Голось» відразу ж накинувся на редакцію газети за сприяння розколу серед «галицких русских», застерігаючи від нової форми рутенства [19].

Газета «Русській Голось» подає резолюцію з'їзду Русской народної організації, який відбувся на початку липня 1926 року. Учасники з'їзду виступали проти закриття православних церков, вимагали повернення сільського (громадського) са-

моуправління, а також – визнати Галицьку Русь «принадлежащей кь малорусской вѣтви великого русского народа» [17].

1928-й рік – час виборів до польського сейму. Москвофіли отримали всього один мандат. В. Каренін закликав до самоорганізації задля втілення «русской идеи». Вирішення майбутнього галицьких українців відбувається, на думку газети, досить неоднозначно і гарячково: «польская политика, развиваясь в области неестественных устремлений, очутилась в заколдовном кругу противорѣчий и в каком-то словно безвыходном тупикѣ, гдѣ и наш маленький гал.-русский вопрос рѣшается в горячкѣ руссофобии и царобоязни» [23].

Українство і самостійність України газета подавала як «денационалізацію», як найбільшу загрозу для остаточного об'єднання з Росією. «Українство» і «самостійність», як послѣдня ступень на пути к денационализации (...) «украинское поражение является слѣдствием **не столько польской силы, сколько «украинской» неустойчивости.** Украинство – это компромисс, русское соглашательство и непротавление чужому засилью (...). И на самом деле на наших глазах в Галичинѣ происходит процесс вырождения «украинства» в посную денационализацию» [25]. Автор цих рядків (В. Каренін) вважає, що саме українство стало причиною культурної колонізації і російської денационалізації в Галичині, а самостійницькі позиції тільки роблять шкоду культурному й суспільному життю краю.

Тоді ж, 1928 року, з'являється нова газета – «Земля і Воля». Називали себе незалежною радикальною хлопською газетою. Це був орган РНО і соціал-демократичної партії, лівого крила москвофілів. І якщо спочатку, у перших числах видання, тут прочитувалася орієнтація на старорусинів і підтримання давніх церковних традицій, то вже у другій половині 1928 року (приміром у ч. 36 від 23 вересня) вже бачимо захист політики Радянської Росії і гостру критику прихильників С. Петлюри та УНДО. Також простежується особливо виразна та гостра антипольська політика. Серед основних тем, які порушувала газета: обробіток землі і збір урожаю, серед постійних рубрик: «Кооперація (історія, теорія, практика)», листи з регіону, «Що в світі чувати?» (ця рубрика традиційно починалася з повідомлень з Советської Росії), особливу увагу приділяла газета тим, що свого часу були інтерновані в таборі біля Талергофа (щоправда, серед них були не лише москвофіли).

На загальному галицько-руському політичному з'їзді 6 червня 1928 року було створено «Русскую Селянскую Организацию» (РСО), яка мала укріпити позиції про-російської політики серед галичан. Однак, вже 1929 року від цієї організації відкололася «Русская Аграрная Партия». І якщо газета «Русский Голос» вітала це новоутворення (йдеться про РСО) як зміцнення «русского народного движения» [8], то у газеті «Пролом» (№ 2 (3) від 15 травня 1934 р.) було визначено місце і значення москвофілів у такому формулюванні: «У нинішніх провідників РСО, тої політично-національної орієнтації, що намагається стати спадкоємцем колишніх т. зв. староруських чи москвофільських орієнтацій, не додаємо ані зрозуміння ясної очевидної сучасної дійсності, ані тим менше спроби створити яку-небудь орієнтацію приноворену до тої дійсності (...). Словом, практична діяльність РСО б'є дійсно по голові його політичну деклямацію, гонить тих політичних трупів назад там, де їм місце: у могили...».

У 1930 році газета «Русский Голос» опублікувала нарис А. Камінського «Историческая стоимось народников и общерусов». Автор публікації вважає, що зміцненню польського імперіалізму служить український «сепаратизм», «самостійна

Украина – это капитал для Запада, а руина для Руси и – в окончательном итоге – для Польши» [22].

Ще одне принципове питання, порушене А. Камінським, – з'ясування причин, з яких поляки підтримували самостійницькі потуги галицьких українців. Він пояснює це тим, що була негласна угода між поляками та українцями про нейтралізацію неприємних для поляків москвофілів, тим самим мінімізуючи опір галичан в імперських наступках Польщі.

Газета передруковувала на своїх сторінках публікації із газети «Россия и Славянство» про книгу І. Лаппо «Идея единства русскаго народа в Юго-Западной Руси в эпоху присоединения Малороссии к Московскому государству» (Прага, 1929 р.). Автор розвідки постає як високопрофесійний історик із європейським ім'ям, який написав істинну історію Росії, на відміну від вигаданої деякими українськими істориками, як зазначається у статті (малося на увазі М. Грушевського). Серед дискусійних фактів, поданих І. Лаппо, привертає увагу те, що він пише про Київську Русь, як про «**кієвській період русскої історії**» (підкр. наше. – Т. С.) [26]. Це не перша праця, де І. Лаппо намагався знайти пояснення співпраці українських самостійників із поляками. У праці «Происхождение украинской идеологии новейшего времени» автор називає «українство» нічим іншим, як однією із течій південноросійської інтелігенції. Не більше і не менше, тільки течією, не народністю, виокремлює не історично зумовлену і традиційно сформовану націю, а тільки течію.

У 1930 році позиція газети «Русській Голосъ» ставала дедалі ворожішою до самостійницьких настроїв у Галичині. Прихильників самостійної України звинувачували в запродавстві, зраді «русскої» ідеї та безпринципності. Автори публікацій дуже послідовно і систематично обговорювали ці суспільно-політичні процеси, кажучи про штучність творення української державності, засуджуючи «самостійників» за начебто притаманний їм лозунг: «со всіми и против всіх». Йшлося про те, що будь-яка політична конфігурація, яку підтримують українці і яка суперечить інтересам Росії, є антинародною і, що більш важливо, – антиросійською. Державницькі настрої галицьких українців, заперечення єдності з Росією означало втрату для москвофілів шансів на поширення панрусизму далі на Захід. Що стосується загалом української історії, то найбільші нападки були на М. Грушевського. Він поставав на сторінках газети, як той, хто штучно створив українську націю. Москвофільські публіцисти звинувачували українців у тому, що ті намагалися використати і поляків, і більшовиків, обдурюючи, зрештою, і перших, і других. «В общественной жизни украинство стремится создать какой то призрак национальной идеи, но не имѣя моральных сил для этого, падает в сторону имперализма, либо московскаго, либо римскаго» [2].

Щодо зовнішньої політики, то «Русській голосъ» підкреслював тільки умовність підтримки німцями самостійницьких настроїв українців, оскільки це мало загрозу протиставити собі Польщу і Росію, а що гірше – підштовхнути їх до об'єднання. Тому Німеччина тільки умовно підтримувала українців, щоб, у разі потреби, використати їх у серйозному конфлікті із Польщею, якщо не вдасться зберегти курс на зближення, здійснюючи таким чином тиск на Росію. «Самостійничество, как серьезное орудіе против России, играет нынѣ нѣкоторую роль в руках польских имперіалистов» [16].

Мовне питання для газети теж залишалося принциповим. Що цікаво, В. Каренін, автор численних публікацій, які стосувалися саме галицьких українців і їхнього

історичного минулого/майбутнього, писав про галицьких «русских» як про тих, хто не здійснив своєї історичної місії. Вони, за словами Кареніна, не навчили галичан російської літературної мови, а створили своє «язичіє». Отже, можна припустити, що тогочасні москвофіли не признавали своєї приналежності до давніх москвофілів, які створили «язичіє». Закиди щодо неосвіченості і неспроможності дати народові одну літературну мову стосувалися і «сепаратистів», які хоч і створили свою мову, але не зробили нічого для того, щоб вона стала загальноживаною і загальнозрозумілою. «Таким образом в Галичинѣ возникли два непригодных в жизни суррогаты языка, но нет языка в настоящем значении этого слова» [24]. Каренін звернув увагу і на впливи польської, угорської, чеської, словацької і румунської мов на українську зокрема, що у майбутньому суттєво вплине на усамостійнення і неуподібнення української мови до російської. «Вѣковое вліяніе на малорусскій язык польскаго языка и систематичная порча его сепаратистами в теченіе нѣскольких десятков лѣт привели к тому, что между малорусским и русским языками есть уже не только природная разница в выговоре, но и искусственная разница в словарѣ. Ныне малорусскій язык страдает полонизмами и несуразными новообразованиями, придуманными сепаратистами, чтобы уничтожить **характер** (підкр. наше. – Т. С.) малорусскаго языка» [24].

Висновки. Москвофіли в політичному житті Галичини після Першої світової війни значно втратили свої позиції. Формування політичного порядку денного відбувалося за участі все меншої кількості представників від москвофільської партії. Із року в рік, через різновекторність поглядів і численні розколи в середовищі москвофілів, ця політична група втрачала свої позиції у суспільно-політичному та громадському житті Галичини. Відтак преса цього руху зазнавала значних трансформацій. Ідейні основи москвофільства виживали себе, втрачаючи зв'язок з реальністю.

Розв'язання «українського питання» для москвофілів полягало у повній відірваності від Заходу, цьому сприяла й антипольська позиція та орієнтація на Росію, яка щедро фінансувала підтримання цього антиєвропейського вогнища на заході України. Питання історії не розглядалося поза контекстом російської минувшини, мовне питання полягало в запереченні існування загалом української мови як такої, а релігійне життя для москвофілів можливе було лише за існування і панування православної церкви.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Грицак Я. Нарис історії України: Формування української модерної нації / Ярослав Грицак: [навч. посіб.]. – К.: Генеза, 1996. – 360 с.
2. [Без автора] Без правды / [Без автора] // Русскій голось. – № 14 (408). – 1930. – 23 лют.
3. [Без автора] Выборы въ Карпатской Руси / [Без автора] // Русскій голось. – № 8. – 1924. – 31 берез.
4. [Без автора] Въ защиту правъ русской национальности (Речь депутата Н. С. Серебренникова, произнесенная 10 іюля въ Сейм во время дискуссіи надъ языковыми законами) / [Без автора] // Русскій голось. – № 21. – 1924. – 23 лип.
5. [Без автора] Идея «самостійной» Украины – плодъ австрійскихъ штыковъ / [Без автора] // Русскій голось. – №12 (16). – 1922. – 3 верес.

6. [Без автора] Изъ жизни Подкарпатской Руси. Русскіе или Русины? / [Без автора] // Русскій голосъ. – № 23. – 1922. – 9 груд. (26 лист.).
7. [Без автора] Мало горя / [Без автора] // Русскій голосъ. – № 31. – 1923. – 11 серп. (29 лип.).
8. [Без автора] На порогъ новаго года / [Без автора] // Русскій голосъ. – № 1 (293). – 1929. – 2 січ.
9. [Без автора] Не учать уже русского языка / [Без автора] // Русскій голосъ. – № 6. – 1923. – 10 лют. (28 січ.).
10. [Без автора] От редакції / [Без автора] // Жизнь. – № 1. – 1922. – 6 верес.
11. [Без автора] Противъ тренований поляковъ / [Без автора] // Прикарпатская Русь. – № 56. – 1920. – 9 квіт.
12. [Без автора] Прочъ с рутенством / [Без автора] // Русскій голосъ. – № 3. – 1922. – 15 (2) лип.
13. [Без автора] Рідна мова / [Без автора] // Русскій голосъ. – № 12. – 1922. – 16 верес.
14. [Без автора] Роздувайте іскру въ огонь / [Без автора] // Русскій голосъ. – № 27. – 1923. – 1 (14) лип.
15. [Без автора] Русское слово въ чешском парламентѣ // Русскій голосъ. – № 10. – 1924. – 20 квіт.
16. [Без автора] Ставка на самостійничество (Во внутренней политике). Продолженіе / [Без автора] // Русскій голосъ. – 1930. – 6 квіт.
17. [Без автора] Съѣздъ Русской Народной Организациі / [Без автора] // Русскій голосъ. – № 163. – 1926. – 11 лип.
18. [Без автора] Украина без украинцѣвъ / [Без автора] // Русскій голосъ. – № 11. – 1923. – 17 (4) берез.
19. [Без автора] Чи знову рутенство? / [Без автора] // Русскій голосъ. – № 162. – 1926. – 4 лип.
20. Віднянський С. В. Українське питання в поглядах Т. Г. Масарика та політиці першої Чехословацької республіки / С. В. Віднянський // Матер. Першої українсько-чеської наук.-практ. конф. «Масариківські читання» : Т. Г. Масарик і нова Європа (м. Київ, 7–8 квітня 1998 р.) / відп. ред. С. В. Віднянський. – К., 1998. – 80 с.
21. Г. Подкарпатская Русь / Г. // Жизнь. – № 30. – 1923. – 25 квіт.
22. Каминский А. Историческая стоимость народников и общерусов / Андрей Каминский // Русскій голосъ. – № 18 (412). – 1930. – 8 берез.
23. Каренин В. В горячке руссофобіи / В. Каренин // Русскій голосъ. – № 264. – 1928. – 22 лип.
24. Каренин В. К вопросу о языкѣ / В. Каренин // Русскій голосъ. – № 1 (395). – 1930. – 2 січ.
25. Каренин В. На путях к денационализации / В. Каренин // Русскій голосъ. – № 279. – 1928. – 21 жовт.
26. Львов Л. О малорос. идеологии / Лоллій Львов // Русскій голосъ. – № 6. – 1930. – 23 січ.
27. Микласкій М. Русь и Украина / Микласкій М. // Русскій голосъ. – № 31. – 1924. – 7 груд.
28. Н. К. Д. Почему мы – враги большевизма? / Н. К. Д. // Русскій голосъ. – № 29. – 1923. – 15 (28) лип.

ANTI-UKRAINIAN ESSENCE OF THE RUSSOPHILE PRESS IN THE EASTERN GALICIA (20-30 YEARS OF THE 20TH CENTURY)

Tetiana Slotiuk

*Ivan Franko National University of Lviv,
Generala Chupryny Str., 49, 79044, Lviv, Ukraine
e-mail: burdeha@ukr.net*

The main idea of this article is the fact that Russophile movement was losing its influence in public-political life of Galicia at the beginning of 20th century after World War I; however it was still financed by Moscow. In postwar Galicia Russophile camp split and it significantly influenced the functioning of the press of this movement. Russophile organizations undergo a split, thereby dividing the press.

After war the Russian Revolutionary Committee, headed by V. Kurilovich and D. Markov, became the center of the revived Russophile movement in Lviv in 1918. The same Committee published the newspaper «Prykarpatskaya Rus». In its national positions and political orientations, the newspaper advocated unification with Russia, however, the newspaper was banned for its anti-Polish policy. Instead, the newspaper «Rus'» begins its publishing under the changed name. In 1922, as a continuation of the newspaper «Rus'», a daily newspaper «Zhyzn'» is published (it was published by the Galician-Russian Organization), which took over the policy of «Prykarpatskaya Rus» after its prohibition.

The article deals with the question of the split in the Russophile environment and refers to the features of the transformation of the press of this political group. Due to internal contradictions and different-sided views on future orientation, the Russian Executive Committee of 1923 splits up and sets up two camps: left party of Muscovites – «Narodnaya Volya» («People's Will») and right one – Russkaya Narodnaya Organizatsiya (Russian People's Organization). Since 1922, the year before the official split, the same organization began publishing the newspaper «Russkiy Golos» («Russian Gaul»). The editorial office declared itself as an independent political and economic newspaper. The main focus was the dependence on the «Russian idea», which they were very clearly separated from the ideas of communism, which they were called to fight with, as the greatest international misfortune.

The main feature of this press is the denial of the existence of Ukrainian language, literature, history, state and the right to self-determination in relation to its future. Traditional Russophile movement saw the future of the Galician Rusyns in unity with Moscow. The strength of the Russophiles weakened on the political arena of Galicia, so their attitude toward Ukrainians became more aggressive and anti-Ukrainian.

Key words: Russophiles press, Russian idea, Ukrainian state, Ukrainian language, anti-Ukrainian position.